OBSAH

1. POJEM SOUBĚŽNÉ MĚNY

(Měna nutností hospodářské organisace — volba měnového statku — nevýhoda více měnových statků — podstata a definice souběžné měny — právní a hospodářská souběžná měna) 9

2. K DĚJINÁM SOUBĚŽNÉ MĚNY

(Vznik měn — příklady z Přední Indie a z Mongolska — měny u kulturních národů — v Číně, ve starém Egyptě, v Řecku a u Římanů — ve slovanském starověku v Rusku, v Čechách — v severní Karolině — přechod do peněžního hospodářství — zlehčování mincí — Greshamovo pravidlo — měnový parasitismus — patent císaře Rudolfa II. — eirakusy — kontramarkování mincí — mincovní dohody — vývoj cen stříbra a zlata — poruchy jejich směnného poměru — anglické guineje — souběžná měna v německých státech — v Habeši — v Tangeru — obchodní mince — příklad z dějin Čech — měna v Rakousku počátkem novověku — ve Virginii — nominální platidla — jich zneužívání — „saddle-bag banks" — „Wilde Scheine" — kolektivismus proniká do solidarismu — vliv na ceny a měnu — nouzové měny za inflace — poměry v Sibiři po r. 1917 — cigaretová měna v Německu po r. 1945 — cizí platidla jako souběžná — Čang-Kaiškova reforma v r. 1947 — měnové enklávy — Gesellovy peníze — vnitrozemské platební bilance) 12

3. HOSPODÁŘSKÝ PROBLÉM SOUBĚŽNÝCH MĚN

a) OBECNĚ

(Kdy dochází ke vzniku souběžných měn — značná pravidelnost výskytu — předpokládají individualistický hospodářský řád — směřují proti jednotnosti emise — ohlašují měnový a hospodářský nepořádek — zavádějí dvojí ceny) 23

b) DVOJÍ CENY

(Dvojí ceny typické pro souběžnou měnu — kvantitní a kvalitní varianta souběžné měny) 24

I. KVANTITNÍ VARIANTA

(Charakteristika kvantitní varianty — rozdíl od bimetalismu — latinská mincovní unie — neúplná [kulhavá] dvojí měna — vzestup cen — blíže o Greshamově pravidle — příklad z Anglie, z SSSR, obdoba v československé thesauraci v r. 1946/47 — veřejný a skrytý projev dvojích cen — statistické záznamy dvojích cen — vývoj ceny rakouského zlatého dukátu ve stříbrných pfenicích ve Vídni — vývoj kursu rakouských stříbrných konvenčních mincí před Wallisovou reformou — české groše do Vídně — vývoj v Rakousku v mezidobí 1872—91 — útěk při inflacích do „záchranných" měn — maďarský pengö) 25

II. KVALITNÍ VARIANTA

(Rozdíl kvalitní varianty od kvantitní — obecné znaky liberalismu a kolektivismu — nikdy nebyl skutečný hospodářský řád čistě ten neb onen — i v individualismu kolektivistické prvky v praxi — jedny peníze o dvojí kupní síle — „černá" cena zpravidla nad úřední — někdy i pod ní — kolektivní zásahy státu do hospodářství a jich cíl — postoj státu k „černým" cenám — vývoj černých a úředních cen v ČSR v r. 1939—45 — pohyb indexu „černých" cen — vývoj „černých" cen ve Vídni po r. 1945 — v Italii na podzim 1947 — „černé" ceny i na devisovém trhu — diferenciace u úředního devisového kursu — ve Švýcarsku, v Italii, v Argentině, v Číně — disažio vázaných marek — československých bankovek (velkých) v cizině — „černé" ceny nelze potlačit — změna postoje veřejné správy — vývoj v SSSR — dle čs. Košického programu — vývoz zlata z Mexika v roce 1947) 32

c) „ČERNÉ" CENY

(Charakteristika „černých" a úředních cen — úřední není cenou individualisticky soutěžní — „černá" ano — základ pro ni liberalistická tržní rovnováha — nepřímá souvislost s řízeným trhem — risikové procento v „černé" ceně — vliv inflace na ni — citlivost na zprávy a vnější podněty — nepřímé projevy „černých" cen — schema vzniku „černé" ceny (diagram) — účinek „černých" cen: v hospodářství podnikovém — zvětšují risikový kalkulační prostor — odssávají z podniku kapitál — nepodporují celkové hospodářství — ceny v SSSR — působí rozklad podnikatelské morálky — „černý" trh v ČSR v prosinci 1945 — účinek „černých" cen: v hospodářství spotřebním — ohlašují inflační nebezpečí — vedou k nerozvážné spotřebě — snižují reálný spotřební košík — obchod v ČSR s obrazy za okupace — útěk od peněz) 44

4. MĚNOVÉ ENKLÁVY

a) OBECNĚ

(Definice měnové enklávy — právní a hospodářské měnové enklávy — Wörglské srážkové peníze — výskyt jich jinde — jich vliv) . . 51

b) „VNITROSTÁTNÍ" PLATEBNÍ BILANCE

(Blíže o hospodářských měnových enklávách — pojem vnitrostátní platební bilance u srovnání se zahraniční platební bilancí — různé cenové hladiny uvnitř státu — příklad z ČSR — materiální výklad těchto cenových rozdílů nestačí — nutnost vysvětlení „vnitrostátními" platebními bilancemi — platidla jedné měny mají různou kupní sílu krajově — obdoba kvalitní varianty souběžné měny — příklad z Brazilie) 53

5. PRÁVNÍ PROBLÉM SOUBĚŽNÝCH MĚN

(Souběžná měna právně nedefinována positivně — důvody — habešské měnové poměry — negativní definování,, v čem možno je spatřovati — právní boj proti souběžné měně — ve vnitřní měnové správě: závaznost úředních cen — trestnost „černého" trhu — zlaté a indexové klausule — zákony na ochranu měny — ve vnější měnové správě: ochrana platební bilance — bližší rozbor: normování cen a jich „stop" — neúčinnost — maloobchodní cenové indexy v Čechách a na Moravě v letech 1939—41 — crimen laesae maiestatis v Římě při nepřijímání státních mincí — výjimka: Konstantin Veliký — různost zlatých cenových klausulí — zlatá doložka dle vlád. nař. č. 344/1941 Sb. — zákonná potírání penězokazectví — různé příklady zákonodárcova postoje proti rušitelům měny — v ČSR, za starověku, za francouzské revoluce — Diocletianův cenový edikt z r. 301 po Kristu — neúspěch zákonodárce) 59

6. NÁPRAVA SOUBĚŽNÉ MĚNY

a) HOSPODÁŘSKÁ

(Kdy dochází ke vzniku souběžné měny v individualismu — a v kolektivismu — postoj proti inflaci — „černé" ceny zpět na původní úroveň — stabilisace na úrovni „černých" cen) 67

b) PRÁVNÍ

(Odstranění dvojího kursu souběžných platidel — stanovení pevného přepočítacího poměru — ponechati v oběhu jen jedna platidla — revalorisace „černého" devisového kursu — devalvace úředního kursu) 69

7. LITERATURA 69